СПОРТИВНО ОРІЄНТОВАНЕ ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ПРИ ФАКУЛЬТАТИВНІЙ ФОРМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ЗАНЯТЬ

Темченко Володимир, Коник Геннадій, Усова Тетяна, Коленченко Анастасія, Чупир Катерина

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, Харків

Анотація. У статті представлено огляд сучасних підходів до організації вивчення навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у закладах вищої освіти. Відзначається, що в сучасних умовах тенденції розвитку освіти передбачають переведення процесу навчання на новий технологічний рівень з активним використанням інформаційних технологій. Показано можливість залучення студентів до регулярних факультативних занять фізичною культурою та спортом завдяки спортивно орієнтованій формі фізичного виховання із використанням інформаційних технологій.

Ключові слова: здобувач вищої освіти, спортивно орієнтоване фізичне виховання, факультативні заняття, інформаційні технології.

Вступ. Фізичне виховання студентів наразі переживає складний процес адаптації до роботи в умовах реформування вищої освіти. За даними С. С. Єрмакова , І. В. Кривенцової [1], S. Futornyi [10] традиційна система фізичного виховання у закладах вищої освіти, змістовна частина якої побудована на суворій регламентації й авторитарності освітнього процесу, на сучасному етапі потребує впровадження нових напрямків організації занять з фізичної культури.

Реорганізація системи фізичного виховання у закладах вищої освіти України потребує пошуку нових підходів до фізкультурно-оздоровчої роботи зі студентами. Аналіз досліджень та публікацій В. В. Приходька [5], О. М. Ольхового [6] показав, що наразі у закладах вищої освіти активно

використовується спортивно орієнтоване фізичне виховання. Це сприяє підвищенню інтересу студентів до фізичної культури в освітньому просторі.

Результатом впровадження спортивно орієнтованих технологій у процес фізичного виховання здобувачів вищої освіти є підвищення рівня відвідування занять з фізичної культури, обраного виду спорту, підвищення рівня рухової активності у навчальний та позанавчальний час.

В сучасних умовах тенденції розвитку освіти передбачають переведення процесу навчання на новий технологічний рівень з активним використанням інформаційних технологій. Такий підхід, на думку В. О. Кашуби та ін. [3], С. Футорного та М. Караватської [9], є беззаперечною умовою підвищення якості освіти.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилось згідно до плану наукової роботи кафедри фізичного виховання та спорту Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна на 2021-2022 навчальний рік.

Мета дослідження: дослідити зацікавленість здобувачів вищої освіти до регулярних занять спортивно орієнтованим фізичним вихованням протягом навчання.

Завдання дослідження:

1. На підставі аналізу науково-методичної літератури дослідити стан питання, що вивчається.

2. Визначити відсоток залучення студентів Каразінського університету до регулярних занять спортивно орієнтованим фізичним вихованням протягом 2021-2022 навчального року.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження проводились на базі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. У дослідженні брали участь 1635 здобувачів вищої освіти I-VI курсів денної форми навчання.

Результати дослідження та їх обговорення. Т. Круцевич, Н. Пангелова [2] зазначають, що наразі спостерігається значне погіршення стану здоров'я студентської молоді. Більшість вчених пов'язують це з несприятливими

соціально-економічними умовами життя та екологією, а також із суттєвим зниженням інтересу здобувачів вищої освіти до занять фізичною культуро та спортом, неефективності системи фізичного виховання у закладах вищої освіти. Використання традиційних форм організації занять з фізичного виховання на даний час не має належного впливу на студентів, на їхнє прагнення до занять фізичною культурою та спортом, до постійного самовдосконалення та фізичної активності.

Сучасна студентська молодь являє собою соціальну групу, для якої характерною є низка специфічних умов життєдіяльності. Зниження рівня рухової активності здобувачів вищої освіти обумовлене не тільки збільшенням витрат часу на навчання, але і способом життя, який став звичним для більшості молоді: захоплення комп'ютерними іграми, соціальними мережами, нераціональне харчування, нестача сну, недостатнє перебування на відкритому повітрі, наявність шкідливих звичок.

У цих умовах тільки належна організація процесу фізичного виховання у закладах вищої освіти України, яка передбачає поєднання обов'язкових і позанавчальних занять, активізацію фізкультурно-оздоровчої і спортивно-масової роботи у ЗВО, урахування особистісних уподобань студентів у виборі видів спорту (рухової активності), зміцнення матеріально-технічної спортивної бази вишів та ін., здатна подолати негативні тенденції зниження стану здоров'я й рівня фізичної підготовленості студентської молоді.

Дослідники зазначать, що організація занять у закладах вищої освіти як факультативних (без підсумкового контролю та включення до навчальних планів) може призвести до повної руйнації системи фізичного виховання студентів та суттєвого погіршення їх здоров'я, закриття рекреаційно-відновлювальної інфраструктури вишів України, послаблення рівня обороноздатності держави.

Вирішення ж проблеми активізації і позитивного ставлення здобувачів вищої освіти до занять з фізичного виховання має здійснюватись за рахунок

його спортизації, тобто занять студентів у секціях з видів спорту (факультативах), що є притаманним європейським університетам.

На думку М. Г. Мельника, М. П. Пітіна [4] організація фізичного виховання у закладах вищої освіти України у формі тільки секційних занять неможлива і у зв'язку з регресією показників забезпечення (зменшення кількості фахівців структурних підрозділів фізичної культури і спорту, кількості спортивних споруд різного функціонального призначення).

О. М. Ольховий та ін. [7] відзначають, що сучасна система фізичного виховання могла б бути надійним підґрунтям високого рівня розумової працездатності та формування здорового громадянина, однак реформа сучасності набуває все більшого загальноосвітнього значення та сприяє зменшенню спектру фізичних навантажень та зменшення загального рівня рухової активності.

З метою оптимізації пізнавальних процесів під час навчання в Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна ними була розроблена та впроваджена в освітній процес модель спортивно орієнтованого фізичного виховання з використанням інформаційних технологій.

На думку В. О. Темченка [8] спортивно-орієнтоване фізичне виховання, що базується на принципах конверсії спортивного тренування, сприяє формуванню особистісної фізичної культури студента. Самостійний вибір студентом виду спорту (рухової активності) для занять сприяє підвищенню його зацікавленості заняттями з фізичного виховання. При цьому з'являється можливість здійснення індивідуального підходу до навчання на заняттях конкретного студента та його удосконалення в обраному фізкультурно-спортивному напрямку.

Залучення здобувачів вищої освіти до регулярних занять фізичним вихованням та спортом при факультативній формі організації занять є актуальною і складною проблемою сьогодення. Реформування освітнього процесу у закладах вищої освіти призвело до переведення навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у розряд необов'язкової без підсумкового

контролю. Для формування навчальних груп фізичного виховання необхідно застосовувати не лише нові форми організації освітнього процесу, а й нові форми, засоби та способи залучення студентської молоді до занять фізично активністю.

Основною проблемою забезпечення наповнюваності спортивно орієнтованих навчальних груп при цьому є залучення здобувачів вищої освіти до регулярних занять фізичною активністю. Частково ця проблема вирішується змістом занять, які спрямовані на забезпечення оптимального, індивідуального для кожного студента, обсягу фізичного навантаження при оздоровчій спрямованості занять, які доступні студентам протягом усього терміну навчання на безоплатній основі.

Значну роль при залученні студентів до регулярних занять фізичним вихованням відіграють інформаційні засоби: реклама фізкультурно-спортивних можливостей університету як на паперових носіях, так і в електронному інформаційному просторі: на сайтах університету, факультетів та навчально-наукових інститутів, органів студентського самоврядування, соціальних мережах тощо. Найбільш докладну інформацію студенти можуть отримати на сайті кафедри фізичного виховання та спорту sport.univer.kharkov.ua, на якому вони також мають можливість зареєструватися для занять за допомогою спеціально розробленої google-форми.

Завдяки гарно спланованій та організованій системі залучення студентів до регулярних занять фізичним вихованням та спортом, кафедра фізичного виховання та спорту Каразінського університету змогла вирішити проблему комплектації навчальних груп навіть при факультативній системі занять, та ще й в умовах карантинних обмежень.

Відомості про кількість студентів, які займаються спортивно орієнтованим фізичним вихованням у 2021-2022 навчальному році наведено у таблиці 1. Зазначимо, що з 11690 здобувачів вищої освіти денної форми навчання до занять з фізичного виховання приступили 1635 осіб.

Таблиця 1

Кількість студентів, які приступили до факультативних занять з навчальної дисципліни «Фізичне виховання» станом на 01 листопада 2021 року

№ з/п	Вид спорту (рухової активності)	Фізичне виховання (4 години на тиждень)	Спортивні секції (6-12 годин на тиждень)	Разом
1	Аеробіка	***155***		***155***
2	Атлетизм (тренаж. зали)	***309***		***309***
3	Бадмінтон	***38***	***16***	***54***
4	Баскетбол	***40***	***35***	***75***
5	Бокс	***28***	***10***	***38***
6	Волейбол	***190***	***30***	***220***
7	Водний туризм	***8***		***8***
8	Кікбоксинг	***21***	***12***	***33***
9	ММА	***32***		***32***
10	Настільний теніс	***87***	***16***	***103***
11	Пауерліфтинг		***25***	***25***
12	Стрільба з лука	***100***	***17***	***117***
13	Теніс	***150***	***15***	***165***
14	Фехтування	***20***	***11***	***31***
15	Футзал	***97***	***30***	***127***
16	Чирлідинг		***37***	***37***
17	Шахи, шашки		***37***	***37***
18	Заняття у спортзалах гуртожитків	***69***		***69***
Разом:		**1344**	**291**	**1635**

Висновки:

1. Організація факультативних занять з фізичного виховання без підсумкового контролю у ЗВО можлива. Цьому сприяє використання у освітньому процесі сучасних форм організації занять з широким залученням інформаційних технологій.

2. Система спортивно орієнтованого фізичного виховання у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна дозволила залучити до регулярних занять оздоровчими напрямами фізичного виховання та спортом 14% здобувачів вищої освіти.

Перспективами подальших досліджень у даному напрямку є вивчення мотиваційних процесів до вибору студентами виду спорту (рухової активності)

протягом навчання у закладі вищої освіти.

Список використаної літератури

1. Єрмаков С. С., Кривенцова І. В. Перспективи розвитку навчальної дисципліни «Фізичне виховання» у вищих навчальних закладах України. Педагогіка та психологія: збірник наукових праць. Харків, 2015. Вип. 47. С. 117–124.

2. Круцевич Т., Пангелова Н. Сучасні тенденції щодо організації фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016. №3. С. 109–114.

3. Кашуба В. А. Футорный С. М., Голованова Н. Л. К вопросу использования информационных технологий в процессе физического воспитания студенческой молодёжи. Слобожанський науково-спортивний вісник. Харків, 2011. № 4. С. 157–163.

4. Мельник М. Г., Пітін М. П. Проблеми розвитку студентського спорту України у XXI столітті. Вісник Чернігівського державного педагогічного університету ім. Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. Чернігів, 2015. Вип. 129. Т.1. С. 169–172.

5. Приходько В., Чернігівська С. Про потребу визначення місця «Фізичного виховання» у реформі вітчизняної вищої школи в контексті компетентнісного підходу. Спортивний вісник Придніпров'я. 2016. № 1. С. 215–220.

6. Ольховий О. М. Стан функціонування системи фізичного виховання закладів вищої освіти. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. Київ, 2014. № 2. С. 79–83.

7. Ольховой О. М., Петренко Ю. М., Темченко В. А., Тимченко А. М. Модель спортивно-ориентированного физического воспитания студентов с применением информационных технологий. Фізичне виховання студентів. 2015. № 3. С. 29–37.

8. Темченко В. О. Спортивно-орієнтоване фізичне виховання у вищих навчальних закладах із застосуванням інформаційних технологій [автореферат]. Дніпропетровськ, 2015. 20 с.

9. Футорный С., Караватская М. Информационные технологии и Internet-ресурсы в формировании здорового образа жизни студентов в процессе физического воспитания. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського нац. ун-ту ім. Л. Українки. Луцьк, 2013. № 9. С. 68–73.

10. Futornyi S. Actual issues of improving the process of student`s physical education through the application of modern health-saving technologies. Молодіжний науковий вісник Східноєвропейського нац. ун-ту ім. Л. Українки. Луцьк, 2014. Вип. 14. С. 26–30.